

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 20 februari 1936 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss bogserbåts-personals inrymmande under lagen om arbetstidens begränsning.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 12, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Ström m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning angående sådan ändring i lagen om arbetstidens begränsning, att bogserbåts-personal m. fl., som äro sysselsatta å fartyg, som trafikera vissa hamnområden eller andra kortare sträckor, måtte inrymmas under denna lag.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Lagen den 13 juli 1926 om arbetstiden å svenska fartyg (sjöarbetstidslag) [Svensk författningssamling nr 398], äger enligt 1 kap. 1 § 1 mom., med vissa undantag, tillämpning beträffande arbete, som å svenskt fartyg mot betalning anställd person utför för fartygets räkning eller eljest på grund av förmans uppdrag ombord å fartyget eller annorstädes. Från lagens tillämpning undantages (enligt 1 § 2 mom.), bland annat, under punkt e) arbete, som utföres av person, vilken är anställd å annat fartyg än segelfartyg, vilket fartyg icke äger en nettodräktighet av minst 20 ton, såvida ej Konungen annorledes förordnat om fartyg av angivna beskaffenhet.

Med skeppstjänst förstås i sjöarbetstidslagen sådant arbete, som sägs i 1 § 1 mom.

Lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning äger (enligt 1 §) tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, för såvitt i rörelsen eller företaget till arbete för arbetsgivarens räkning i regel användas flera än fyra arbetare. Från lagens tillämpning undantages, bland annat, skeppstjänst, som omförmäles i sjöarbetstidslagen.

I proposition nr 242 till 1930 års riksdag framlades förslag till lag om fortsatt giltighet av sjöarbetstidslagen till och med den 31 december 1933. Ändring i dess 1 § föreslogs därvid icke. Emellertid uttalade föredragande t. f. departementschefen, statsrådet Bismarck, att det icke syntes honom kunna råda tvivel om att vissa framställda erinringar och ändringsförslag beträffande sjöarbetstidslagen borde giva anledning till en ingående undersökning.

I anledning av propositionen väcktes motioner, nr 319 i första kammaren av herr Möller m. fl. och nr 527 i andra kammaren av herr Hansson i Stockholm m. fl., med yrkande att riksdagen måtte antaga en sjöarbetstidslag av annat innehåll än det genom propositionen framlagda lagförslaget ägde. Den av dessa motionärer föreslagna lagen skulle vara tillämplig jämväl å arbete utfört å bogserbåtar och vissa andra smärre fartyg, för vilka undantag göres i sjöarbetstidslagen.

Andra lagutskottet yttrade i sitt i ärendet avgivna utlåtande nr 33, att utskottet förutsatte, att den i propositionen omnämnda utredningen komme att skyndsamt igångsättas. Utskottet anförde, att därvid uppenbarligen jämväl de i motionerna innefattade förslagen torde bliva föremål för övervägande. Vid sådant förhållande ansåge utskottet icke lämpligt, att riksdagen för det dåvarande till prövning upptoge nämnda förslag. Reservation avgavs av herr Linder m. fl., vilka ansågo, att riksdagen borde antaga det i motionerna innefattade lagförslaget. Riksdagen godkände utskottets utlåtande och avlät skrivelse till Kungl. Maj:t, nr 227, i vilken riksdagen under åberopande av andra lagutskottets utlåtande anmälde, att riksdagen bifallit propositionen.

Genom beslut den 13 juni 1930 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommerskollegium och socialstyrelsen gemensamt att verkställa utredning rörande de erinringar och ändringsförslag, som framställt eller under utredningens gång kunde komma att framställas i fråga om sjöarbetstidslagen, varvid jämväl borde tagas i övervägande de förslag, som innefattades i nämnda vid 1930 års riksdag väckta motioner.

Vid 1932 års riksdag framställde herr Ström m. fl. i en motion, II: 370, samma yrkande som i den nu föreliggande motionen II: 12.

Andra lagutskottet inhämtade yttrande över motionen II: 370 av kommerskollegium och socialstyrelsen. Vid ett av ämbetsverken avgivet gemensamt yttrande fanns fogad en inom socialstyrelsen utarbetad promemoria innehållande upplysningar rörande de förhållanden, som åsyftades i motionen. Till innehållet i nämnda två handlingar, vilka fogats som bilagor till utskottets utlåtande 25/1932, anhåller utskottet nu att få hänvisa.

Andra lagutskottet erinrade i nämnda utlåtande om den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen, som omfattade bl. a. spørsmålet om lagstadgad reglering av arbetstiden för bogserbåtspersonal m. fl. Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon åtgärd. Reservation anfördes av en ledamot. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1933 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen i propositionen nr 164 att antaga lag om fortsatt giltighet av sjöarbetstidslagen till och med den 31 december 1934. I anledning av propositionen väcktes tre motioner i andra kammaren (nr 251, 260 och 448). I motionen II: 448 av herrar Lindberg i Stockholm och Ström yrkades, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa, att vissa i motionen framhållna synpunkter måtte

beaktas vid revision av sjöarbetstidslagen. I motionen framhölls bl. a., att bestämmelsen i 1 § 2 mom. under punkten e) borde slopas. Motionen II: 260 av herr Andersson i Stockholm utmynnade i den hemställan, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i sjöarbetstidslagen, att denna komme att omfatta även bogserfartyg under 20 nettoton, och att vid bogsering i hamnarna sjöarbetstidslagens bestämmelser om arbetstid för fartyg i hamn skulle tillämpas, alternativt att bogserbåtspersonal inrymdes i 1930 års lag om arbetstidens begränsning. I motionen II: 251 av herrar Brädefors och Hagberg i Luleå yrkades, att riksdagen skulle antaga att omedelbart träda i kraft bestämmelser bl. a. därom, att arbetstiden ombord på alla fartyg under väg skulle för manskap och officerare på däck utgöra 8 timmar och indelas i tre vakter, i maskin fyra vakter samt för intendenturpersonal 8 timmar. I hamn skulle arbetstiden för alla kategorier i allmänhet vara 7 timmars arbetsdag och 40-timmarsvecka.

På hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 28) beslöt riksdagen bifalla propositionen men avslå motionerna.

Sedan Kungl. Maj:t genom remiss den 13 januari 1933 anbefallt kommerskollegium och socialstyrelsen att vid fullgörande av det dem den 13 juni 1930 meddelade utredningsuppdraget taga under övervägande en av Göteborgs 3:e maskinist- och eldarefackförening gjord framställning om reglering av arbetstiden för besättningen å bogserfartyg med en nettodräktighet under 20 ton, samt därefter den 24 februari 1933 anbefallt ämbetsverken att omedelbart fullfölja och före den 1 oktober 1933 avsluta utredningen, överlämnade ämbetsverken ett den 25 september 1933 dagtecknat betänkande med förslag till ny sjöarbetstidslag (statens offentliga utredningar 1934: 8). Under utredningens gång hade de s. k. sjöarbetstidssakkunniga hörts i ärendet.

I ämbetsverkens lagförslag innehöll 1 § 2 mom. e) bestämmelser, som överensstämde med gällande lag. I betänkandet behandlades ingående frågan om undantag från sjöarbetstidslagens tillämpning beträffande mindre fartyg. Utskottet får därutinnan hänvisa till sid. 6—7, 14—17, 38, 45—62 samt 86—89 i betänkandet. Därur må här återgivas följande:

20-tonsgrensens vore sådan, att det för mindre fartyg åtminstone i regel ej vore praktiskt görligt att i lagstiftningsväg genomföra en reglering av arbetstiden.

Häremot skulle emellertid kunna invändas, att vissa bogserfartyg endast trafikera hamnområden eller andra kortare sträckor, vadan besättningen kunde bo i land och bostadsförhållandena alltså ej behöfde lägga hinder i vägen för den utökning av besättningen, som en begränsad arbetstid kunde nödvändiggjöra. För den skull hade en utredning verkställts angående bogserfartyg. En däri ingående statistisk utredning avsåg 321 fartyg.

Av dessa fartyg hade 103 st. uteslutande eller tidvis gått i sådan fart, att besättningen måst bo ombord. Nära en tredjedel av de fartyg, som undersökningen omfattade, gingo alltså i så vidsträckt trafik, att en av arbetstidens författningssenliga reglering nödvändiggjord utökning av besättningen skulle påfordra bostäder ombord för de nyanställda sjömännen.

Endast å ett förhållandevis ringa antal av de ifrågavarande 103 fartygen

— omkring 15 procent — syntes några ytterligare bostäder kunna anordnas och detta endast för inemot 30 man. Redan denna omständighet talade starkt mot en närmare reglering av arbetstiden å bogserfartyg. Därtill komme att å ifrågavarande 103 bogserfartyg arbetstiden i stort sett ej kunde anses över hövan lång. I fråga om flertalet av dessa fartyg syntes nämligen ordinarie arbetstid och övertid tillhoppa hava under den tid utredningen därom omfattat (juli—september 1932) i medeltal för man utgjort 9.42 timmar per söckendag och 5.01 timmar per söndag å fartyg, beträffande vilka minst halva besättningen hade kollektivavtal, samt 7.86 timmar per söckendag och 2.59 timmar per söndag å övriga fartyg. Det kunde anmärkas, att dessa liksom de i nästföljande stycke angivna medeltalen ej avsåge befälhavare, därest ytterligare minst två man vore anställda ombord, och ej heller kökspersonal.

De övriga 218 av den statistiska utredningen berörda fartygen torde icke hava gått i sådan trafik, att besättningen måst bo ombord. Beträffande dessa fartyg skulle en av arbetstidens reglering nödvändiggjord besättningsökning alltså ej föranleda behov av ökat bostadsutrymme ombord. Ej heller å ifrågavarande fartyg torde emellertid något verkligt behov av en dylik reglering föreligga. I fråga om flertalet av dessa fartyg syntes nämligen ordinarie arbetstid och övertid tillhoppa under den tid utredningen därom omfattat (juli—september 1932) i medeltal för man utgjort 9.89 timmar per söckendag och 1.71 timmar per söndag å fartyg, beträffande vilka minst halva besättningen hade kollektivavtal, samt 7.94 timmar per söckendag och 1.01 timmar per söndag å övriga fartyg.

Vid bedömande av spörsmålet om reglering av arbetstiden å ifrågavarande fartyg borde vidare beaktas, att en dylik reglering torde komma att medföra avsevärda olägenheter för den med fartygen bedrivna verksamheten. Såsom av yttranden, vilka inkommit till ämbetsverken från sammanslutningar m. fl., framginge, vore förhållandena inom bogseringsrörelsen sådana, att denna, för att fylla sitt ändamål, vid enstaka tillfällen måste hava möjlighet att utan några författningsrestriktioner förfoga över de ombord anställdas arbetskraft. Ämbetsverken finge därvidlag erinra om nödvändigheten inom trävaruindustrien av att anpassa bogseringarna efter flottningarna, vilka som bekant bestode i ett kortvarigt, av väderleksförhållandena beroende säsongarbete. Vidare borde jämväl uppmärksammas de tillfällen under skeppningsperioderna, då särskilt stora anhopningar av gods och fartyg förelåge i hamnarna. För närvarande förefunnes i stor utsträckning kollektivavtal mellan bogserfartygens ägare och de ombord anställda. Dessa avtal innehölle emellertid, såvitt ämbetsverken hade sig bekant, ingen begränsning av övertiden, vadan möjlighet förelåge att under berörda brådska förhållanden tillfullo utnyttja arbetskraften ombord. Den strängare tjänstgöringen vid dessa tillfällen torde emellertid, bortsett från den särskilda kompensations i penningar, vartill övertiden kunde föranleda, i regel tillfullo uppvägas av att arbetet ombord under de långa tider, då bogserfartygen måste ligga i beredskap, inskränkt sig till i huvudsak allenast passning. Ämbetsverken funno sig böra avstyrka varje inskränkning av det i sjöarbetstidslagen för de mindre fartygen stadgade undantaget från sjöarbetstidslagens tillämpning.

Vid 1934 års riksdag framlades i proposition, nr 240, förslag till ny sjöarbetstidslag. 1 § 2 mom. e) var i lagförslaget lika med motsvarande stadgande i ämbetsverkens lagförslag.

I propositionen anförde departementschefen, statsrådet Ekman, bland annat:

Vidkommande de till sin innebörd betydelsefulla förslagen rörande utsträckning av lagens tillämpning med avseende å därifrån nu undantagna slag av fartyg, särskilt mindre sådana, har jag funnit av ämbetsverken därutinnan i skilda hänseenden verkställda undersökningar hava givit vid handen, att en generell utsträckning av lagens tillämpning icke är åtminstone för närvarande erforderlig eller ens lämplig. Vad särskilt angår de i punkt e) avsedda mindre fartygen och bland dessa de smärre bogserfartygen, vill jag i detta sammanhang erinra om Kungl. Maj:ts befogenhet att förordna om lagens tillämpning å dylika fartyg, där särskilda omständigheter göra sådant påkallat.

I anledning av propositionen väcktes åtskilliga motioner, däribland de lika lydande I: 350 av herr Lindley och II: 613 av herr Lindberg i Stockholm m. fl., vari yrkades, att stadgandet i 1 § 2 mom. om undantag från lagens tillämpning för arbete, som utfördes av person, vilken vore anställd å annat fartyg än segelfartyg, vilket fartyg icke ägde en nettodräktighet av minst 20 registerton, borde utgå.

Andra lagutskottet anförde i utlåtande nr 42 — under hänvisning till att pågående arbeten för internationell reglering av arbetstiden ombord å fartyg hade betydelse för den svenska lagstiftningen på detta område — att utskottet icke ansåge sig böra förordna, att den svenska sjöarbetstidslagstiftningen då gjordes till föremål för revision, vare sig i dess helhet eller i mera begränsad omfattning, utan tillstyrkte, att då gällande lags giltighetstid utsträcktes för en tid av ytterligare tre år eller till och med den 31 december 1937. Vidare hemställde utskottet, att motionerna icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Reservation anfördes av herr Linder jämte sex andra ledamöter, vilka tillstyrkte bifall till det i propositionen framlagda förslaget till sjöarbetstidslag.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1935 års riksdag hemställdes i motionen II: 333 av herrar Brädefors och Hagberg i Luleå, dels att riksdagen måtte besluta, att arbetstiden för i skeppstjänst anställda med undantag för befälhavare ombord å fartyg med mer än två mans besättning skulle begränsas till 48 timmar per vecka, dels ock att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om genomförande snarast möjligt av sådana ändringar i gällande arbetstidslagstiftning, som motsvarade nämnda beslut.

Andra lagutskottet anförde i utlåtande nr 8, bland annat, att utskottet hyste betänkligheter mot att, kort tid innan den internationella behandlingen av sjöarbetstidsfrågan kunde förväntas bli återupptagen och slutförd, skrida till en mera definitiv reglering av den svenska lagstiftningen på förevarande område. Utskottet erinrade, att sjöarbetstidslagen gällde allenast till och med år 1937, varför förslag av Kungl. Maj:t om lag rörande sjöarbetstiden kunde förväntas bli förelagt riksdagen senast nämnda år. Utskottet ansåge sig följaktligen icke för det dåvarande kunna förordna en revision av sjöarbetstidslagen samt hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Reservation anmäldes dels av herr Hagman jämte fem andra ledamöter, dels ock av herr Magnusson i Kalmar.

I reservationen av herr Hagman m. fl. anfördes:

Då motionärernas yrkande går ut på att riksdagen först skall fastställa viss arbetstid för i skeppstjänst anställda och därefter hos regeringen begära förslag till lagstiftning i ämnet, ha vi helt naturligt icke kunnat biträda detta yrkande. Att i sådan ordning reglera arbetstiden till sjöss är ju nämligen omöjligt. Vi finna det emellertid i hög grad önskvärt att frågan om arbetstiden till sjöss snarast bringas till en lösning och ha därför inom utskottet yrkat, att riksdagen i anledning av förevarande motion ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till ny sjöarbetstidslag i huvudsaklig överensstämmelse med proposition nr 240 vid 1934 års riksdag.

Första kammaren biföll utskottets hemställan. Andra kammaren biföll jämväl utskottets hemställan men med godkännande av den motivering, som innefattades i den av herr Hagman m. fl. avgivna reservationen.

Beträffande den internationella behandlingen av frågan om arbetstiden ombord och den därmed sammanhängande frågan om fartygs bemanning må här omnämnas, att en förberedande sjöfartskonferens hölls i Genève 25 november—6 december 1935. Vissa rapporter antogos därvid, vilka äro avsedda att tjäna internationella arbetsbyrån till ledning vid utarbetande av förslag till en särskild sjöfartskonferens, som internationella arbetsorganisationen skall hålla hösten 1936.

Utskottet

Av den ovan lämnade utredningen framgår, att frågan om ändring av den bestämmelse i gällande sjöarbetstidslag, enligt vilken personal å bogserbåtar och andra mindre fartyg är undantagen från lagens tillämpning, varit föremål för ingående prövning i sammanhang med utredning rörande förslag till ny sjöarbetstidslag. I det betänkande i ämnet, som den 25 september 1933 avgavs av kommerskollegium och socialstyrelsen, avstyrktes förslaget, att denna personal skulle underkastas sjöarbetstidslagens bestämmelser. Kungl. Maj:ts proposition nr 240 till 1934 års riksdag med förslag till sjöarbetstidslag bibehöll nämnda undantagsbestämmelse i lagen.

I förevarande motion yrkas, att bestämmelser om arbetstid för personal å bogserbåtar och andra fartyg, som trafikera vissa hamnområden eller andra kortare sträckor, måtte inrymmas under 1930 års lag om arbetstidens begränsning och således icke under sjöarbetstidslagen. Utskottet är emellertid av den åsikten, att svårigheter skulle uppstå, därest de bestämmelser, som avse att reglera arbetstiden för i skeppstjänst anställda, skulle meddelas dels i sjöarbetstidslagen och dels i lagen om arbetstidens begränsning.

För den personal, varom i motionen är fråga, råder säregna arbetsförhållanden, och arbetstiden för densamma är i stor utsträckning reglerad genom kollektivavtal.

På grund av vad sålunda anförts finner utskottet ej anledning tillstyrka riksdagen att bifalla det i motionen framställda utredningsyrkandet.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion, II:12, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 februari 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder**, *Frändén, Sigfrid Hansson, Sam Larsson, Hagman, P. Sandström* och *Nordborg**;

från andra kammaren: herrar *Österström, Hage, Johanson* i Hallagården*, *Olovson* i Västerås, *Skoglund, Pettersson* i Hällbacken, *Hansson* i Trollhättan och *Sandström* i Sollefteå.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Hage*.
